

DECIZIA Nr.513
din 4 iulie 2017

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.37 alin.(1) și (2)
din Legea securității și sănătății în muncă nr.319/2006 și art.349 alin.(1) din
Codul penal

Publicată în Monitorul Oficial nr.578 din 19.07.2017

Valer Dorneanu	— președinte
Marian Enache	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Afrodita Laura Tutunaru	— magistrat-asistent

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.37 alin.(1) și (2) din Legea securității și sănătății în muncă nr.319/2006 și art.349 alin.(1) din Codul penal, excepție ridicată de Gheorghe Dinu și Cătălin Ionuț Dinu în Dosarul nr.36.253/4/2014 (1.539/2016) al Curții de Apel București — Secția I penală și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr.3.123D/2016.

2. Dezbaterile au avut loc în ședința publică din 15 iunie 2017, în prezența apărătorului ales al autorilor excepției, domnul avocat Cornel Nechifor, și a apărătorului ales al părții Constantin Ababei, doamna avocat Veronica Cornelia Postoacă și cu participarea reprezentantului Ministerului Public, doamna procuror Iuliana Nedelcu, și au fost consemnate în încheierea de la acea dată, când Curtea, având în vedere cererea de întrerupere a deliberărilor pentru o mai bună studiere a problemelor ce formează obiectul cauzei, în temeiul dispozițiilor art.57 și art.58 alin.(3) din Legea nr.47/1992, a amânat pronunțarea pentru data de 4 iulie 2017.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

3. Prin Încheierea din 17 noiembrie 2016, pronunțată în Dosarul nr.36.253/4/2014 (1.539/2016), **Curtea de Apel București — Secția I penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.37 alin.(1) și (2) din Legea securității și sănătății în muncă nr. 319/2006 și art.349 alin.(1) din Codul penal**, excepție ridicată de Gheorghe Dinu și Cătălin Ionuț Dinu într-o cauză penală aflată în stadiul procesual al apelului în care se fac cercetări cu privire la săvârșirea infracțiunii de neluare a măsurilor legale de securitate și sănătate în muncă.

4. **În motivarea excepției de neconstituționalitate** se susține că prevederile legale sunt neconstituționale, întrucât sintagma „dacă se creează un pericol iminent de îmbolnăvire profesională” și sintagma „consecințe deosebite” nu respectă standardul de claritate, precizie și previzibilitate cerut de Constituție. Astfel, legea nu a stabilit cu precizie și claritate pericolul iminent pentru producerea unui accident de muncă și nici nu a definit criteriul material pentru cuantificarea urmării imediate a neluării vreuneia din măsurile legale referitoare la securitatea și sănătatea în muncă de către o persoană care are această îndatorire.

5. **Curtea de Apel București — Secția I penală** opinează că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată, întrucât legiuitorul a definit în art.5 lit.I) din Legea nr.319/2006 într-o modalitate sintetică înțelesul sintagmei „pericol grav și iminent de accidentare”. În ce privește semnificația sintagmei „consecințe deosebite” din cuprinsul art.37 alin.(2) din Legea nr.319/2006, instanța a precizat că existența unor probleme de interpretare și aplicare a legii este inerentă oricărui sistem de drept, deoarece, în mod inevitabil, normele juridice au un anumit grad de generalitate. În acest sens este și jurisprudența instanței de la Strasbourg, potrivit căreia funcția decizională acordată instanțelor servește tocmai pentru a îndepărta îndoielile ce ar putea exista în privința interpretării normelor, ținând cont de evoluțiile practicii cotidiene, cu condiția ca rezultatul să fie coerent cu substanța infracțiunii.

6. Potrivit prevederilor art.30 alin.(1) din Legea nr.47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

7. **Guvernul** apreciază că dispozițiile legale criticate sunt constituționale. Astfel, poate fi dificil să se redacteze legi de o precizie totală și o anumită suplețe poate chiar să se dovedească de dorit. Dispozițiile legale criticate reprezintă norme de incriminare, reglementând regimul juridic al faptei de neluare a măsurilor legale de securitate și sănătate în muncă și sunt o opțiune de politică legislativă penală, nefiind de natură a afecta în vreun fel principiile constituționale invocate. Din contră, textul contestat dă expresie acestor principii, prin incriminarea nerespectării anumitor dispoziții legale cu rol de protecție a vieții, integrității corporale și sănătății persoanelor încadrate în muncă.

8. Prevederile legale criticate sancționează „neluarea vreuneia dintre măsurile legale de securitate și sănătate în muncă de către persoana care avea îndatorirea de a lua aceste măsuri”, în măsura în care prin aceasta se creează „un pericol iminent de producere a unui accident de muncă sau de îmbolnăvire profesională”. Se poate observa, așadar, că termenii folosiți au un înțeles univoc, permițând oricărui destinatar al normei penale înțelegerea și adaptarea conduitei la exigențele legale.

9. Măsurile legale obligatorii pentru persoanele cu atribuții în acest domeniu sunt clar detaliate. Astfel, Legea nr.319/2006, care reprezintă cadrul general în materie, enumeră în mod clar obligațiile angajatorilor (capitolul III al legii). De asemenea, fiecare sector de activitate care beneficiază de reglementări speciale privind protecția muncii cuprinde prevederi detaliate ale obligațiilor angajatorilor în acest sens.

10. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului și Avocatul Poporului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctul de vedere al Guvernului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, notele scrise depuse, susținerile părților, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr.47/1992, reține următoarele:

11. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.d) din Constituție, precum și ale art.1 alin.(2), ale art.2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

12. **Obiectul excepției de neconstituționalitate** îl constituie dispozițiile art.37 alin.(1) și (2) din Legea securității și sănătății în muncă nr.319/2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.646 din 26 iulie 2006, și art.349 alin.(1) din Codul penal, care au următorul conținut:

— Art.37 alin.(1) și (2) din Legea nr.319/2006: „(1) *Neluarea vreuneia dintre măsurile legale de securitate și sănătate în muncă de către persoana care avea îndatorirea de a lua aceste măsuri, dacă se creează un pericol grav și iminent de producere a unui accident de muncă sau de îmbolnăvire profesională, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la un an la 2 ani sau cu amendă.*

(2) *Dacă fapta prevăzută la alin.(1) a produs consecințe deosebite, pedeapsa este închisoarea de la un an la 3 ani sau amendă.*”;

— Art.349 alin.(1) din Codul penal: „(1) *Neluarea vreuneia dintre măsurile legale de securitate și sănătate în muncă de către persoana care avea îndatorirea de a lua aceste măsuri, dacă se creează un pericol iminent de producere a unui accident de muncă sau de îmbolnăvire profesională, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.*”

13. Autorii excepției de neconstituționalitate susțin că dispozițiile legale criticate încalcă prevederile constituționale ale art.1 alin.(4) și (5) referitor la organizarea statului pe principiul separației și echilibrului puterilor și la cerința de calitate a legilor, art.11 alin.(1) și (2) referitor la dreptul internațional și dreptul intern, art.16 referitor la *Egalitatea în drepturi*, art.20 referitor la *Tratatele internaționale privind drepturile omului*, art.21 alin.(3) referitor la dreptul la un proces echitabil, art.23 alin.(12) referitor la principiul legalității pedepsei și art.53 alin.(1) referitor la restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți numai prin lege.

14. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că autorii excepției critică sintagma „*dacă se creează un pericol iminent de îmbolnăvire profesională*” și sintagma „*consecințe deosebite*”, cuprinse în conținutul dispozițiilor legale contestate, motivând că nu este respectat standardul de claritate, precizie și previzibilitate cerut de Constituție.

15. Curtea reține că art.37 din Legea securității și sănătății în muncă nr.319/2006 a fost abrogat prin art.183 din titlul II al Legii nr.187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr.289/2009 privind Codul penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.757 din 12 noiembrie 2012, iar, în prezent, fapta de la art.37 alin.(1) din Legea nr.319/2006 este incriminată în art.349 alin.(1) din Codul penal. Având în vedere data săvârșirii infracțiunii, Curtea constată că, în aplicarea art.5 din Codul penal, judecătorul de drept comun este singurul în măsură să decidă care este legea penală mai favorabilă

aplicabilă în cauză.

16. Prin urmare, Curtea reține că excepția de neconstituționalitate este admisibilă și se va pronunța asupra acesteia așa cum a fost reținută de instanța de judecată în dispozitivul încheierii de sesizare, respectiv atât asupra prevederilor art.37 din Legea securității și sănătății în muncă nr.319/2006, cât și a celor ale art.349 alin.(1) din Codul penal.

17. În ce privește critica referitoare la standardul de claritate, precizie și previzibilitate al prevederilor legale criticate, Curtea constată că acestea dispun cu privire la sancționarea neluării vreuneia dintre măsurile legale de securitate și sănătate în muncă de către persoana care avea îndatorirea de a lua aceste măsuri, „dacă se creează un pericol iminent de producere a unui accident de muncă sau de îmbolnăvire profesională”, iar în situația în care fapta a produs „consecințe deosebite” pedeapsa este mai mare.

18. Referitor la sintagma „dacă se creează un pericol iminent de îmbolnăvire profesională”, Curtea constată că din examinarea conținutului constitutiv al infracțiunii criticate rezultă că **latura obiectivă** a acesteia cuprinde un **element material**, respectiv o inacțiune/omisiune care constă în neluarea măsurilor legale de securitate și sănătate în muncă de către persoana care avea îndatorirea de a lua aceste măsuri; **cerința esențială** este crearea unui pericol iminent, **urmarea imediată** este producerea stării de pericol iminent, iar **legătura de cauzalitate indică** raportul dintre neluarea măsurilor legale de securitate și sănătate în muncă și rezultatul sau urmarea imediată reprezentată de crearea pericolului iminent de producere a unui accident de muncă sau de îmbolnăvire profesională.

19. Pornind de la aceste observații asupra conținutului infracțiunii, se constată că autorii critică, din perspectiva încălcării art.1 alin.(5) din Constituție referitor la principiul clarității, preciziei și previzibilității legii, sintagma „dacă se creează un pericol iminent de îmbolnăvire profesională” cuprinsă atât în art.37 alin.(1) din Legea nr.319/2006, cât și în art.349 alin.(1) din Codul penal, care a preluat soluția legislativă anterioară. Se arată că reglementarea nu este suficient de clară pentru a oferi destinatarilor săi care este conduita prohibită ce intră în sfera ilicitului penal.

20. Prin Decizia nr.51 din 16 februarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.190 din 14 martie 2016, paragrafele 39—42, Curtea a realizat o sinteză a jurisprudenței sale în ceea ce privește acest principiu. Astfel, referitor la cerințele de claritate, precizie și previzibilitate ale legii procesual penale, instanța de contencios constituțional a statuat, în mod repetat, în jurisprudența sa, obligația legiuitorului de a edicta norme clare, precise și previzibile. Prin Decizia nr.553 din 16 iulie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.707 din 21 septembrie 2015 (paragraful 23), s-a reținut că standardul constituțional de protecție a libertății individuale impune ca limitarea acesteia să se realizeze într-un cadru normativ care, pe de o parte, să stabilească expres cazurile de limitare a acestei valori constituționale, iar, pe de altă parte, să prevadă într-un mod clar, precis și previzibil, aceste cazuri.

21. Prin aceeași Decizie nr.51 din 16 februarie 2016 (paragraful 42), Curtea Constituțională a făcut referire și la cerințele de calitate a legii, garanție a principiului legalității, reflectate în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, care, prin hotărârile din 5 ianuarie 2000, 4 mai 2000, 25 ianuarie 2007 și 24 mai 2007, pronunțate în cauzele *Beyeler împotriva Italiei* (paragraful 109), *Rotaru împotriva României* (paragraful 52), *Sissanis împotriva României* (paragraful 66) și *Dragotoniou și Militaru-Pidhorni împotriva României* (paragraful 34), a reținut obligativitatea asigurării acestor standarde de calitate a legii drept garanție a principiului legalității, prevăzut la art.7 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Astfel, prin Hotărârea pronunțată în *Cauza Sissanis împotriva României* (paragraful 66), instanța europeană a reținut că sintagma „prevăzută de lege” impune ca măsura incriminată să aibă un temei în dreptul intern, însă vizează, de asemenea, calitatea legii în cauză: aceasta trebuie, într-adevăr, să fie accesibilă justițiabilului și previzibilă în ceea ce privește efectele sale. S-a reținut, totodată, că, pentru ca legea să satisfacă cerința de previzibilitate, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit, pentru a oferi persoanei o protecție adecvată împotriva arbitrarului. În plus, a fost statuat faptul că nu se poate considera drept „lege” decât o normă enunțată cu suficientă precizie, pentru a permite cetățeanului să își controleze conduita; apelând la nevoie la consiliere de specialitate în materie, el trebuie să fie capabil să prevadă, într-o măsură rezonabilă, față de circumstanțele speței, consecințele care ar putea rezulta dintr-o anumită faptă. De asemenea, prin Hotărârea pronunțată în *Cauza Rotaru împotriva României* (paragraful 52), Curtea a reamintit jurisprudența sa constantă, conform căreia „prevăzut de lege” înseamnă nu doar o anumită bază legală în dreptul intern, ci și calitatea legii în cauză: astfel, aceasta trebuie să fie accesibilă persoanei și previzibilă. Totodată, în Hotărârea pronunțată în *Cauza Dragotoniou și Militaru-Pidhorni împotriva României* (paragraful 34), Curtea de la Strasbourg a statuat că noțiunea „drept” folosită la art.7 din Convenție corespunde noțiunii de „lege” ce apare în alte articole din Convenție; ea înglobează dreptul de origine atât legislativă, cât și jurisprudențială și implică condiții

calitative, printre altele, pe cele ale accesibilității și previzibilității.

22. De asemenea, prin Decizia nr.363 din 7 mai 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.495 din 6 iulie 2015, (paragrafele 24 și 25) și Decizia nr.553 din 16 iulie 2015 (paragraful 23), Curtea a reținut că, în ipoteza infracțiunilor, inclusiv a celor reglementate în domeniul fiscal, legiuitorul trebuie să indice în mod clar și neechivoc obiectul material al acestora în chiar cuprinsul normei legale sau acesta să poată fi identificat cu ușurință prin trimiterea la un alt act normativ cu care textul incriminator se află în conexiune, în vederea stabilirii existenței/inexistenței infracțiunii.

23. Aplicând considerentele reținute la prezenta cauză, Curtea constată că sintagma criticată leagă intrinsec starea de pericol iminent de îmbolnăvirea profesională. În acest sens, dimpotrivă, legiuitorul a definit în art.5 lit.h), r) și l) din Legea nr.319/2006 termenii de „*boală profesională*”, „*boală legată de profesiune*”, precum și „*pericol grav și iminent de accidentare*”. Așa fiind, *boala profesională presupune „afecțiunea care se produce ca urmare a exercitării unei meserii sau profesii, cauzată de agenți nocivi fizici, chimici ori biologici caracteristici locului de muncă, precum și de suprasolicitarea diferitelor organe sau sisteme ale organismului, în procesul de muncă”, boala legată de profesiune este acea boală „cu determinare multifactorială, la care unii factori determinanți sunt de natură profesională”, iar pericolul iminent de accidentare vizează „situația concretă, reală și actuală căreia îi lipsește doar prilejul declanșator pentru a produce un accident în orice moment”. Totodată, potrivit art.3 alin.(1) din Legea nr.319/2016, aceste exigențe se aplică „în toate sectoarele de activitate, atât publice, cât și private”. De asemenea, în acord cu art.51 lit.a) din aceeași lege, prin Hotărârea Guvernului nr.1425/2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.882 din 30 octombrie 2006, au fost aprobate Normele metodologice de aplicare a prevederilor Legii securității și sănătății în muncă nr.319/2006.*

24. În plus, iminența pericolului vizează atributul unui pericol gata să se producă, să se întâmple și care nu se poate amâna sau evita, semantica iminenței pericolului circumstanțiat fiind notorie.

25. În concluzie, Curtea constată că textul de lege criticat este redactat în conformitate cu art.8 alin.(4) din Legea nr.24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.260 din 21 aprilie 2010, potrivit căruia „*Textul legislativ trebuie să fie formulat clar, fluent și inteligibil, fără dificultăți sintactice și pasaje obscure sau echivoce*”, precum și cu cerințele de claritate, precizie și previzibilitate ale legii impuse de art.1 alin.(5) din Constituție.

26. În sfârșit, Curtea constată că prin Decizia nr.69 din 28 februarie 2017^{*)}, nepublicată la data pronunțării prezentei decizii în Monitorul Oficial al României, Partea I, a respins ca neîntemeiată excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.37 din Legea nr.319/2006 și art.349 din Codul penal. În acea cauză criticile autorului s-au fundamentat tot pe încălcarea art.1 alin.(5) din Constituție, însă neclaritatea evidențiată se referea la lipsa unei individualizări concrete a „măsurilor legale” de securitate și sănătate în muncă ce trebuie respectate pentru ca fapta să intre sub incidența ilicitului penal, respectiv reglementarea neclară a elementului material al infracțiunii, *verbum regens*.

27. Referitor la **sintagma „consecințe deosebite”** criticată de autori în prezenta cauză, Curtea constată că aceasta era cuprinsă în art.37 alin.(2) din Legea nr.319/2006, iar aceste dispoziții nu se mai regăsesc în reglementarea din Codul penal care a preluat în art.349 alin.(1) soluția legislativă din legea specială, sens în care legiuitorul a renunțat la sancționarea cu o pedeapsă mai mare a faptei atunci când s-au produs consecințe deosebite.

28. Astfel, potrivit art.37 alin.(2) din Legea nr.319/2006, „(2) *Dacă fapta prevăzută la alin.(1) a produs consecințe deosebite, pedeapsa este închisoarea de la un an la 3 ani sau amendă.*” Autorii excepției critică aceste prevederi, deoarece sintagma „consecințe deosebite” nu respectă standardul de claritate, precizie și previzibilitate cerut de Constituție. În acest sens, se arată că legea nu a definit criteriul material pentru cuantificarea urmării imediate a neluării vreuneia din măsurile legale referitoare la securitatea și sănătatea în muncă de către o persoană care are această îndatorire.

29. În privința incidenței normelor de tehnică legislativă în cadrul controlului de constituționalitate, Curtea, în jurisprudența sa, a statuat cu valoare de principiu că, deși acestea nu au valoare constituțională, prin reglementarea lor legiuitorul a impus o serie de criterii obligatorii pentru adoptarea oricărui act normativ, a căror respectare este necesară pentru a asigura sistematizarea, unificarea și coordonarea legislației, precum și conținutul și forma juridică adecvate pentru fiecare act normativ. Astfel, respectarea acestor norme concură la asigurarea unei legislații care respectă principiul securității raporturilor juridice, având claritatea și previzibilitatea necesare (a se vedea în acest sens Decizia nr.26 din 18 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.116 din 15 februarie 2012).

30. Din analiza textelor de lege deduse controlului de constituționalitate, Curtea constată că acestea nu îndeplinesc cerințele mai sus menționate, nefiind norme clare, precise, previzibile, întrucât nu

^{*)} Decizia Curții Constituționale nr.69 din 28 februarie 2017 a fost publicată ulterior în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.569 din 18 iulie 2017

stabilesc în concret ce se poate înțelege prin „consecințe deosebite” și, prin urmare, contravin prevederilor constituționale ale art.1 alin.(5) referitor la principiul respectării legilor și art.23 alin.(12) referitor la legalitatea incriminării. Sintagma menționată lipsește de previzibilitate norma de incriminare, în condițiile în care principiul respectării legilor și cel al legalității incriminării impun legiuitorului să legifereze prin texte suficient de clare și precise pentru a putea fi aplicate, inclusiv prin asigurarea posibilității persoanelor interesate de a se conforma prescripției legale.

31. Destinatarul normei penale de incriminare trebuie să aibă o reprezentare clară a elementelor constitutive, de natură obiectivă și subiectivă, ale infracțiunii, astfel încât să poată să prevadă consecințele ce decurg din nerespectarea normei și să își adapteze conduita potrivit acesteia. Elementul material al laturii obiective a infracțiunii reglementate de art.37 alin.(1) din Legea nr.319/2006 se realizează printr-o inacțiune/omisiune care constă în neluarea măsurilor legale de securitate și sănătate în muncă de către persoana care avea îndatorirea de a lua aceste măsuri; cerința esențială este crearea unui pericol iminent, urmarea imediată este producerea stării de pericol iminent, iar legătura de cauzalitate indică raportul dintre neluarea măsurilor legale de securitate și sănătate în muncă și rezultatul sau urmarea imediată reprezentată de crearea pericolului iminent de producere a unui accident de muncă sau de îmbolnăvire profesională.

32. Art.37 alin.(2) din Legea nr.319/2006 instituie o formă agravată a infracțiunii prevăzute de alin.(1) al aceluiași articol prin instituirea unei pedepse mai mari dacă s-au produs „consecințe deosebite”. Ori de câte ori legiuitorul a reglementat forme agravate ale anumitor infracțiuni [a se vedea art.192 alin. (3) din Codul penal — *Dacă prin fapta săvârșită s-a cauzat moartea a două sau mai multor persoane*, art.196 alin.(4) din Codul penal — *Dacă urmările prevăzute în alin.(1)—(3) s-au produs față de două sau mai multe persoane*, art.218 alin.(4) din Codul penal — *Dacă fapta a avut ca urmare moartea victimei*, art.221 alin.(2) din Codul penal — *minorul este rudă în linie directă, frate sau soră; minorul se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului; fapta a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice*, art.260 alin.(2) din Codul penal — *Dacă fapta a fost săvârșită de custode, etc.*], înțelesul acestora era fie definit în mod expres, fie se putea distinge cu ușurință din raportarea lor la firesc. Cu toate acestea, legiuitorul nu a definit în cuprinsul art. 5 al legii ce se înțelege prin „consecințe deosebite”. Or, având în vedere multitudinea posibilităților care pot intra în înțelesul sintagmei criticate, destinatarul normei penale nu are posibilitatea de a afla care este conduita prohibită reglementată în așa fel încât să-și adapteze conduita în mod corespunzător. În plus, împrejurarea că în art.146 din Codul penal din 1969 și în art.183 din actualul Cod penal se explică înțelesul unor termeni sau expresii din legea penală nu este de natură a acoperi viciul de neconstituționalitate, întrucât sintagma utilizată în Codul penal are în vedere „consecințe deosebite de grave”, iar sintagma criticată are în vedere „consecințe deosebite”. Identitatea parțială a denumirii celor două sintagme nu duce la concluzia existenței unui raport de la parte la întreg. De altfel, potrivit dispozițiilor art.37 alin.(2) din Legea nr.24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, dacă o noțiune sau un termen nu sunt consacrate sau pot avea înțelesuri diferite, semnificația acestora în context se stabilește prin actul normativ care le instituie, în cadrul dispozițiilor generale sau într-o anexă destinată lexicului respectiv, și devin obligatorii pentru actele normative din aceeași materie (a se vedea Decizia nr.603 din 6 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.845 din 13 noiembrie 2015, paragraful 16). În același sens, prin Decizia nr.390 din 2 iulie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.532 din 17 iulie 2014, paragrafele 31 și 32, Curtea Constituțională a statuat că o noțiune legală poate avea un conținut și înțeles autonom diferit de la o lege la alta, cu condiția ca legea care utilizează termenul respectiv să îl și definească.

33. Totodată, înțelesul sintagmei „consecințe deosebite” nu poate fi dedus nici pe cale de interpretare a legii. Dacă în art.37 alin.(1) din Legea nr.319/2006 se ocrotesc relațiile sociale privind securitatea și sănătatea muncii, a căror nesocotire, prin neluarea măsurilor legale, este incriminată dacă se creează un pericol grav și iminent de producere a unui accident de muncă sau de îmbolnăvire profesională, în art.37 alin.(2) din aceeași lege se ocrotesc aceleași relații sociale, a căror nesocotire, prin neluarea măsurilor legale, este incriminată dacă s-au produs consecințe deosebite. Or, prin punerea în antiteză a celor două urmări imediate nu se poate desprinde cu ușurință ce presupune o „consecință deosebită” față de „pericol grav și iminent de producere a unui accident de muncă sau de îmbolnăvire profesională”. Plecând de la aceste premise, Curtea constată că legiuitorul utilizează în reglementarea scopului de ocrotire a relațiilor sociale privind securitatea și sănătatea muncii o sintagmă, respectiv „consecințe deosebite” despre care, pe lângă absența unei definiții în chiar cuprinsul legii, nici doctrina și nici jurisprudența în materie nu au dezvoltat noțiunii criticate un înțeles consacrat care să constituie un reper obiectiv în funcție de care să poată fi apreciat conținutul acestei (a se vedea Decizia nr.744 din 13 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.102 din 6 februarie 2017, paragrafele 36 și 37).

34. În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a stabilit că trăsătura esențială a statului de drept o constituie supremația Constituției și obligativitatea respectării legii (a se vedea, în acest sens, Decizia

nr.232 din 5 iulie 2001, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.727 din 15 noiembrie 2001, Decizia nr.234 din 5 iulie 2001, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.558 din 7 septembrie 2001, sau Decizia nr.53 din 25 ianuarie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.90 din 3 februarie 2011) și că „Statul de drept asigură supremația Constituției, corelarea tuturor legilor și tuturor actelor normative cu aceasta” (Decizia nr.22 din 27 ianuarie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.233 din 17 martie 2004), ceea ce înseamnă că acesta „implică, prioritar, respectarea legii, iar statul democratic este prin excelență un stat în care se manifestă domnia legii” (Decizia nr.13 din 9 februarie 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.178 din 26 aprilie 1999).

35. În acest sens, prin Decizia nr.1 din 10 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.123 din 19 februarie 2014, paragraful 225, Curtea a reținut că una dintre cerințele principiului respectării legilor vizează calitatea actelor normative și că, de principiu, orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea, ceea ce presupune că acesta trebuie să fie suficient de clar și precis pentru a putea fi aplicat. Astfel, formularea cu o precizie suficientă a actului normativ permite persoanelor interesate — care pot apela, la nevoie, la sfatul unui specialist — să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.903 din 6 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.584 din 17 august 2010, Decizia nr.743 din 2 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.579 din 16 august 2011, Decizia nr.1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.53 din 23 ianuarie 2012, sau Decizia nr.447 din 29 octombrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.674 din 1 noiembrie 2013).

36. Cu privire la principiul legalității incriminării și pedepsei, „*nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege*”, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat, în jurisprudența sa, că garanțiile consacrate de art.7 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale reprezintă o componentă esențială a supremației legii și ocupă un loc primordial în cadrul sistemului de protecție a drepturilor omului. Așa cum rezultă din obiectul și scopul său, art.7 paragraful 1 trebuie interpretat și aplicat în așa fel încât să se asigure o protecție efectivă împotriva urmărilor și a condamnărilor penale arbitrare. Noțiunea de „drept” utilizată în art.7 paragraful 1, ce corespunde celei de „lege” din cuprinsul altor articole din Convenție, înglobează atât prevederile legale, cât și practica judiciară și presupune cerințe calitative, îndeosebi cele cu privire la accesibilitate și previzibilitate. Aceste cerințe calitative trebuie întrunite atât în ceea ce privește definiția unei infracțiuni, cât și cu privire la pedeapsa aplicabilă. Curtea de la Strasbourg consideră că este îndeplinită cerința ca legea să definească în mod clar infracțiunile și pedepsele atunci când un justițiabil are posibilitatea de a cunoaște, din însuși textul normei juridice pertinente, la nevoie cu ajutorul interpretării date acesteia de către instanțe și, dacă este cazul, în urma obținerii unei asistențe juridice adecvate, care sunt actele și omisiunile ce pot angaja răspunderea sa penală și care este pedeapsa aplicabilă. În acest sens sunt, de exemplu, Hotărârea din 24 mai 2007, pronunțată în Cauza *Dragotoniu și Militari-Pidhorni împotriva României*, paragrafele 33 și 34, Hotărârea din 24 ianuarie 2012, pronunțată în Cauza *Mihai Toma împotriva României*, paragraful 26, și Hotărârea din 21 octombrie 2013, pronunțată în Cauza *Del Rio Prada împotriva Spaniei*, paragrafele 77, 79 și 91.

37. În sfârșit, Curtea constată că autorii excepției, deși au făcut trimitere în motivarea excepției de neconstituționalitate și la dispozițiile art.1 alin.(4) referitor la organizarea statului pe principiul separației și echilibrului puterilor, art.11 alin.(1) și (2) referitor la dreptul internațional și dreptul intern, art.16 referitor la *Egalitatea în drepturi*, art.20 referitor la *Tratatele internaționale privind drepturile omului*, art.21 alin.(3) referitor la dreptul la un proces echitabil, și art.53 alin.(1) referitor la restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți numai prin lege, aceștia nu au arătat în ce constă contrarietatea reclamată. Așa fiind, din această perspectivă, Curtea constată că nu au fost respectate exigențele art.10 alin.(2) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, potrivit căruia „*Sesizările trebuie făcute în formă scrisă și motivate*” și, ca atare, nu se poate substitui autorilor excepției în ceea ce privește formularea unor motive de neconstituționalitate. Acest fapt ar avea semnificația exercitării unui control de constituționalitate din oficiu, ceea ce este inadmisibil în raport cu dispozițiile art.146 din Constituție (a se vedea Decizia nr. 1.313 din 4 octombrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.12 din 6 ianuarie 2012).

38. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art.146 lit.d) și al art.147 alin.(4) din Constituție, al art.1—3, al art.11 alin.(1) lit.A. d) și al art.29 din Legea nr.47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Admite excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.37 alin.(2) din Legea securității și sănătății în muncă nr.319/2006, excepție ridicată de Cătălin Ionuț Dinu și Gheorghe Dinu în Dosarul nr.36.253/4/2014 (1.539/2016) al Curții de Apel București — Secția I penală și constată că sintagma „consecințe deosebite” din cuprinsul acestora este neconstituțională.

2. Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de aceiași autori în același dosar al aceleiași instanțe și constată că dispozițiile art.37 alin.(1) din Legea securității și sănătății în muncă nr.319/2006 și art.349 alin.(1) din Codul penal sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Curții de Apel București — Secția I penală și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 4 iulie 2017.